

József Attila Gimnázium

Budapest
Villányi út 27.
1114

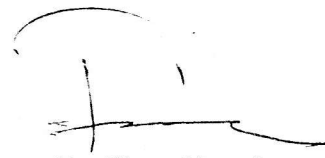
Vasbányai Ferenc tanár úr részére

Kedves Tanár Úr!

Szíves elnézését kérem, hogy ilyen megkésve küldöm az írásokat, egyetlen mentségem rémesen „sűrű” életem. A CURRICULUM VITAE kissé hosszúra sikeredett, nyugodtan meg lehet „húzni”.

Budapest, 1997. július 15.

Szívélyes üdvözlettel:

Dr. Finta József

F. Dr. FINTA JÓZSEF
1024 Bp. Margit h. 39.
FINTA ÉS TÁRSAI
ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ KFT.

Júli 15.

József Attila Gimnázium
Vasbányai Ferenc tanár úr részére

1935-ben születtem Kolozsvárott. Édesapám a nagy hírű református kollégium magyar-latín szakos tanára, édesanyám az igazgató titkárnője volt. Apám első házasságából három testvért is „örököltem”, de legfiatalabb nővérem is tizenöt évvel volt idősebb nálam. A Farkas utcában laktunk, s ma is érzem olykor az ablakunkba benyúló hársfák illatát. Hat éves koromban - Erdély időleges visszakerülésével - Nagyváradra költöztünk, ahol apám a református leánygimnázium alapító igazgatója lett. 1944 kora őszén a már Nagyváradra érkező háború elől Pestre menekültünk, azóta itt élek. 1945 és 52 között a Lónyai utcai református gimnázium tanulója voltam, s hogy emberforma lett belőlem, szüleim mellett néhány egészen kiváló tanáromnak köszönhetem, a „Lónyai” volt az én igazi egyetemem. Sokat rajzoltam, írtam már akkor is, három évig jártam a közeli Képző és Iparművészeti Gimnázium esti kurzusait, s arra készültem, hogy festő vagy grafikus legyen belőlem. 1952-ben meghalt édesanyám, s felszámolták a „Lónyait” is, ekkor kerültem - már az érettségi évére - a József Attila gimnáziumba, ahol nagy megértéssel, szeretettel fogadott be az iskola és az osztály, s ahol osztályfőnököm, Kovács Zoltán tanár úr egyben club-társam is volt a BEACBAN (ill. a Haladásban), ahol meglehetősen kevés szorgalommal én is futottam. Nagy szeretettel emlékszem Nagy Nándor tanár úrra, aki hivatalosan az „ábrázolót” igyekezett oktatni, de aki rajzkört is vezetett, amelyre igen szívesen jártam.

1953-ban, a „Nagy Imre évben” felvettek a Műegyetem Építész Karára, ahová apám unszolására jelentkeztem (egyáltalán nem akartam építész lenni, nem is tudtam, hogy mi is az a szakma), de végülis nem bántam meg nagyon ezt a választást; az egyetemet úgyszólván végig kitűnő eredménnyel végeztem, elsősorban azért, mert a „Népköztársasági ösztöndíj” nagyon kellett igen szerény megélhetésünkhöz. Harmadévesen már másodéves tankört oktattam demonstrátorként rajzra, s „majdnem” baráti kapcsolatba kerültem olyan „nagy” professzorokkal, mint Csonka Pál, Pogány Frigyes, Rados Jenő, Bardon Alfréd, Weichinger Károly.

Noha az ún. „elhelyező bizottság” - ilyen eredményeim ellenére - Recskre helyezett el egy kivitelező céghez, óriási szerencsémre védésem diploma bizottságában ült a Lakóterv akkori igazgatója, aki azonnal helyet kínált nekem cégénél, s ott volt Janáky

István is, a kiváló építész, aki pedig az előírt 2, vagy 3 éves gyakorlat igénye ellenére felvétetett az Építőművész Szövetség Mesteriskolájára. Ez a kiváló posztgraduális képzés nevelt véglegesen építésszé.

1961-62-re már állt az a dunaújvárosi házam, amelyre 1965-ben első Ybl-díjamat kaptam, s 1965-66-ban tervezett salgótarjáni üzletközpontomért Állami-díjjal tüntettek ki. Igen sok pályázaton indultam akkoriban, a legtöbbet Kaszta Dénessel, gimnáziumi osztálytársammal együtt készítve, s egy a Pesti Duna-part rendezésére kiírt 1963-as pályázat megnyerésével szereztem jogot a Duna Intercontinental versenytervének elkészítésére.

E verseny megnyerése, s az Intercontinental 1969-es felépítése igen sok újabb szállodamegbízást hozott számomra, így legelőbb a Hotel Volgát, azután két csehszlovákiai szállót Pozsonyban és Brnoban, majd a budapesti Novotelt, a Pentát, a Hotel Forumot, a bécsi Hotel Hungáriát, a Váci utcai Tavernát, a Dózsa György úti Hotel Ligetet, s 1992-ben a Kempinskit.

1963-ban nősültem, s feleségem Zarka Zsuzsa legközvetlenebb munkatársam is.

Persze nem csupán szállodákat terveztem, hanem a Budapesti Kongresszusi Központot is, irodaházakat, bankházakat (pl. a BANK CENTERT a Szabadság téren), könyvtárat Salgótarjában, legújabbán pedig a Műegyetem és az ELTE Informatikai Épületét és az új Rendőrségi Székházat.

1984-ben a műszaki tudományok doktora, 85-ben az MTA lev. tagja, majd 95-ben rendes tagja lettem. Alapító tagja vagyok a Magyar Művészeti Akadémiának, tagja a salzburgi székhelyű Európai Tudományos és Művészeti Akadémiának, tiszteleti tagja az Amerikai Építészeti Intézetnek, c. tanára a Műegyetemnek. 1995-ben Kossuth-díjas lettem.

1994-ben 36 év után kénytelen voltam elhagyni a Lakótervet, s 1995 januárja óta saját cégem van (túl nagy cég, túl sok munkával járó, nehezen kibírható létezéssel).

Utazgatásaim során elég sokat rajzolk (s ezek a rajzok több kiállításon szerepeltek már), és szinte csak az utazás és a zene az, amely némi kikapcsolódást hoz napi 10-12 órás állandó robotomban. Végülis az építészeté lett az életem.

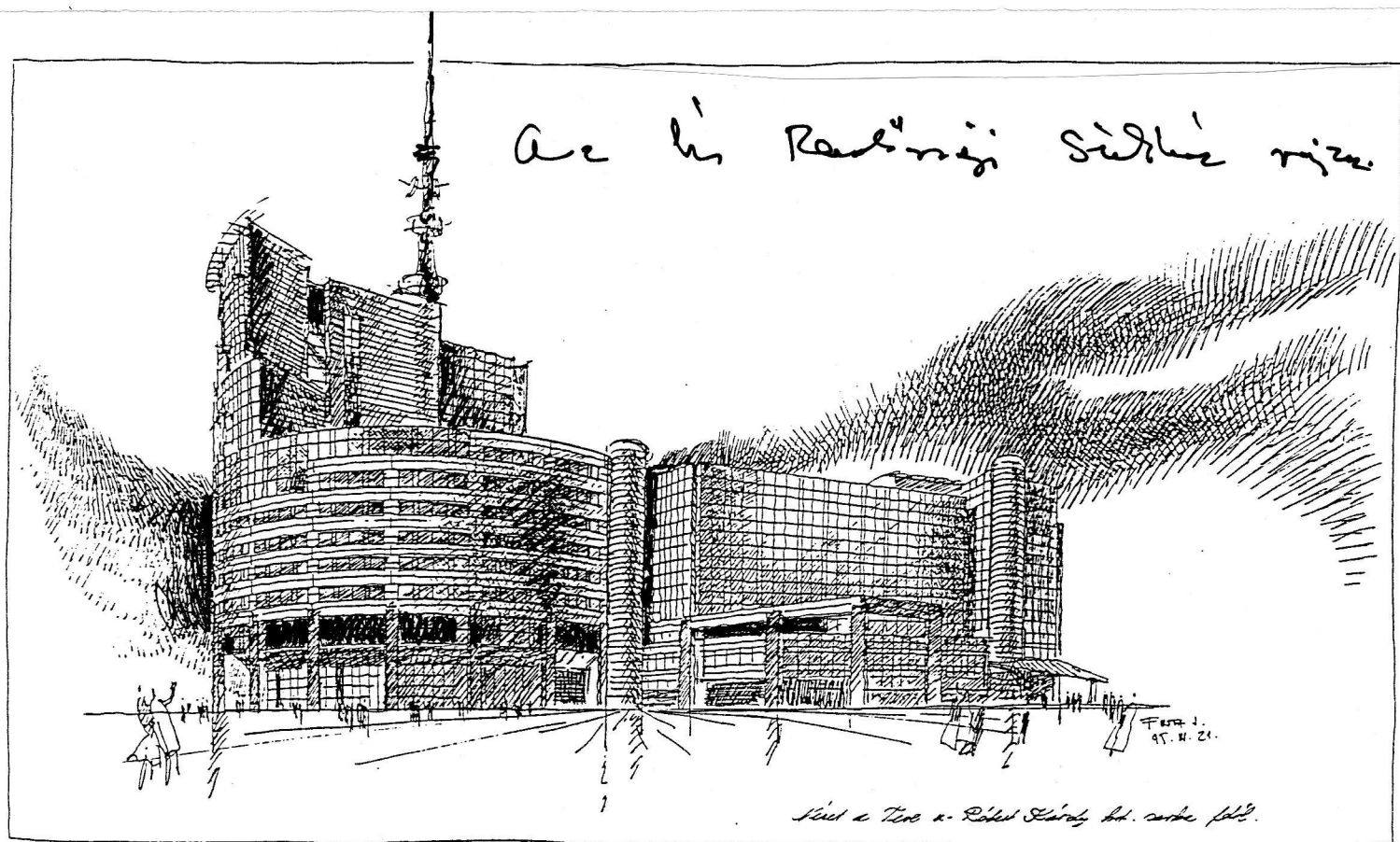
Budapest, 1997. július 15.

Dr. Finta József
építész
c. egyetemi tanár
az MTA r. tagja

A Művészeti és az ELTE és Informatikai
Épülete.

Az új Radnóti Színház része

Skizs a Terve a. Radnóti Színház. 1. rész. 1995.

MIKRO-ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNET - CÍM NÉLKÜL

Ha meg is kísérelem e rövid „dolgozatban” felvázolni jelenkori építészetünk SORSÁT, tendenciáit, indulatait, törekvéseit és kérdőjeles eredményeit (netán prognosztizálható jövőbeli mozgásait), kísérletem nem csupán annak okán ítéltetik eleve kudarcra, hogy ez a történet rendkívül heterogén, de azért is, mert jómagam (bár ezen építészet „keleti” perifériáján dolgozom) közel négy évtizede mívelem ezt a szakmát, s ez a negyven év óhatatlanul elhomályosította látásomat, s nem érzékelem azokat a tiszta és éles kontúrokat, amelyek egy etárgyú józan ítélőképességhez szükségeltetnek.

1953-58 között eltöltött egyetemi éveim („történelmi” értelemben sem volt egyszerű ez a KOR) épp arra az időre estek, amikor a Magyarországon is kötelezően diktált szovjet szoc-reál építészet (szerencsére elég rövid terrorját követően) elvesztette uralmát (az emlékezetes hrucsovi kongresszus egyetlen gesztusával). Szinte tragikomikusan indultak első tervezéseim a Lakóépület-tervezési Tanszéken, aholis két kiváló fiatal tanársegéd (Halász Imre és Mikolás Tibor) jóvoltából néhányunknak már megengedtetett „modern” formában rajzolni és gondolkodni, míg a tankör másik, nagyobb fele még oszlopokat, timpanonokat, díszes ablakkeretezéseket rakott házaira, nem érzékelve ezt a hirtelen jött szabadságot. Az egyetem, s a magyar építészet egészének „levegőjét” hirtelen betöltötte az akkori „északi” építészet szelleme, azaz a finn, a dán, a svéd példák majdnem egyirányú figyelése, s etalonná piedesztálása. Nem volt véletlen ez az északra fordulás, hiszen a Műegyetem diákjai - jelesül az akkori Építész Kar zöme - 1944-ben Dániában találtak menedéket a Világháború haláltusájától, s EZ a generáció (későbbi tanítóink, mestereink) sohasem felejtette el, de úgy is mondhatjuk, nem volt képes elfelejteni e dániai idők építészeti élményét; azt a racionális purizmust, amely e népek, s építészetük jellemzője máig is. Ám ekként „fertőzött” korrektorainktól függetlenül számunkra sem volt idegen az a LÉPTÉK, az az EMBERSEG és az az ÉRTELMESEN szép EGYSZERŰSÉG, amely Alvar Aalto és követőinek műveiből áradt, még akkor sem, ha figyelmünk természetszerűen több irányba, más „égtájak” felé is fordult.

Az 50-es és talán még a 60-as évek is a KLASSZIKUS MODERN ISKOLÁK és MESTEREK perelhetetlen uralkodásának esztendei, noha ezen irányzatok között akkor már meglehetősen kemény indulatok feszültek. Le Corbusier, Mies van der Rohe, vagy Frank Lloyd Wright személyisége olyan „méretű” volt, hogy hatásuk mai építészetünk különféle irányzataiban is evidens módon kimutatható. Le Corbusier gondolati szabadsága, féktelen formálási kedve és folyamatosan megújulni képes szelleme nélkül a 70-es és 80-as évek POSZTMODERNJE, de még a DEKONSTRUKTIVIZMUS detonáló hajlama sem lenne fundamentálható, Mies van der Rohe a „HIGH-TECH” származástanának első eleme, s szinte minden mai építészeti irányzat (érvek után kutatva önmaga igazolására) képtelen kihagyni Frank Lloyd Wright-ot. Jómagam az „északi” építészet bővületében tervezve házaimat, első vitacikkemet épp Mies van der Rohe „védelmében” írtam még az 50-es évek végén a „Magyar Építőművészet” c. folyóiratban, s messze nem láttam olyan különbözőségeket a csodált NAGYOK építészetében, mint amelyek valójában nagyonis léteztek.

Talán a Világháború pusztításait követő, azok rombolásainak „foghíjait” eltüntető, s Európa szinte valamennyi országában jelentkező tömeges lakásépítési igények indukálták azokat a SZÉRIA-építkezéseket (lakótelepeket, „bolygó” városokat), amelyek lehangoló szürkeségükkel, primitív spekulatív szellemükkel, individuum ellenes formáikkal, tereikkel, megnyomorított lakásméreteikkel és gyorsan gyártható, építhető primitív szerkezeteikkel (elsősorban a PANELLEL) az ún. BAUHAUS-MODERN ellen fordították mind az építészeket, mind pedig (s ez a fontosabb) az ezen FALANSZTER TÉRSTRUKTÚRÁBA belekényszerített lakókat, azaz a tömegízlést.

Persze már a 60-as években tanúi lehettünk olyan egyéni építészeti (filozófiai-elméleti és gyakorlati) kísérleteknek, amelyek a század „modernista” mozgalmainak gyökereit el nem tépve, de új kifejezőmódokat keresve próbáltak elszakadni a „nagy” etalonoktól, s a még létező BAUHAUS szellemtől. Eero Saarinnen lebegő-repülő héj-konstrukciói, Nervi csodálatos (formai értelemben is újító) szerkezetei, Bruce Goff organikus „indulatai”, Paul Rudolph „új brutalizmusa”, Louis Kahn strukturalista racionalizmusa,

s a japán építészet jelentkezése elsősorban Kenzo Tangével, nagyon is CIZELLÁLJÁK e korszak forma- és térvilágát, előkészítve a 70-es évek lázadó mozgalmait.

Igen, a 70-es évek „jegyzik” azon építészeti irányzatok konkrét formában (s nem csupán teoretikus jelzésszerűséggel) megszerveződő ISKOLÁINAK jelentkezéseit, amelyek MAI (90-es évekbeli) építészetünket is alakítják (manipulálják), s amelyek alapjaira támaszkodva a jövő útjai is kerestetnek.

Szinte egymás mellett - igen kis időbeli eltolódással - „robban be” a KORBA az a POSZTMODERN, amely „NEGATÍV” lázadásával megpróbálta detronizálni mindazt, amit a század modernizmusnak titulált. Ez az erősen elméleti habitusú irányzat olyan csődként értékelte a 30-as-60-as évek építészetét, s építészeti teóriáit, amely csődhelyzetet szerinte csupán éles tagadó gesztussal lehet-lehetett újraértékelni. Nem kétséges, hogy a mára már energiáit veszített posztmodern ereje éppen tagadó szellemében volt, s abban az evidenciában, hogy az építészeti JÖVŐ (és persze a jelen) cizelláltabb, formagazdagabb, emberibb, attraktívabb tereket és formákat kíván teremteni, mint amiként azt a „modernizmus” eleddig tette. Követhető, hosszú életű példákkal azonban ez a kb. tíz évet megélt „stílus” nem szolgált, inkább INDUKTÍV, INSPIRÁLÓ képessége miatt értékelhető. Moor Piazza-i Itáliája, Graves, Venturi, Stern, Site, Krier néha megejtő gazdagságú és érdekes, néha azonban nagyon is „ad hoc amerikai” formavilágú épületeivel kevésbé mutat előre, de deklaratív kiáltványszerű kiállításuk egy GAZDAGABB ÉRZELEMVILÁGÚ ÉPÍTÉSZET érdekében nem felelhető, szerves része korunknak.

Persze a posztmodern gyűjtőszavába olyan építészek is bekerültek, akik messze nem ilyen szélsőséggel tagadták meg a század előbb említett évtizedeit, s akik munkássága valódi fundamentuma lehet az elkövetkező évtizedek építészetének. Jelesül és elsősorban James STIRLINGRE gondolok ilyenképpen, de az osztrák Holleinre és Peichlre is, vagy a szélsőségesen racionális olaszokra, így Aldo Rossira, Mario Bottára, s az ugyancsak igen „kemény” Mathias Ungersre, Cesar Pellire, a francia Portzamparcra, s hosszú lenne még a sor...

Erre a furcsa posztmodern játékra telepszik rá (fedi el) szinte egyazon időben a már valóban jelenbéli „HIGH-TECH”; ez a deklaráltan csúcstechnikát, s ehhez illő anyagokat (újmodi acélkonstrukciókat, soha nem látott üvegszerkezeteket, gépészeti-elektromos-informatikai struktúrákat) használó, s nagyonis racionális alapokon álló futurista irányzat (pl. az angol Foster, vagy a nála „költőibb” francia Jean Nouvel), valamint az a DEKONSTRUKTIVIZMUS szélsőséges lázadása, majdnem a természet törvényei ellenében. Hitem szerint ugyanis a minket körülvevő VILÁG eleve KONSTRUKTIVISTA alapú, egész szerkezeti felépítése (ameddig ésszel fel vagyunk képesek fogni) a RÁCIÓ „képletére” épül. Minden építészeti cselekedet, amit az ember első ilyenén mozdulata óta megtett (függetlenül a különböző kultúrák stílusaitól, filozófiáitól, genetikai-történeti-társadalmi indíttatásaitól) a KONSTRUKCIÓ építésének elve szerint dolgozott. S most jön egy olyan irányzat, amely a formálás szabadságának jelszavával, a TÉR (a teremtetett tér) újmodi elfoglalásának, s a megszokott dimenzióhatárok áthágásának vágyával hoz létre soha nem látott formákat, formaszöveget. Zaha Hadid, Tschumi, Moss, Eisenmann, Frank O. Gehry vagy Fuksas - hogy csak a legjelesebb „vezéreket” említsem - olyan útra kívánja terelni az építészetet, amely - hitem szerint - dekadens és téves irány, ám inspiratív ereje olyan (vagy nagyobb) lehet, mint a posztmoderné.

A stílusok és teóriák olyan káoszában élünk manapság, hogy az az építész, aki ki tudja tapintani, meg tudja sejteni a JÖVŐT, vagy perelhetetlenül zseni, vagy olyan bátor, mint a cigány vak lova. Az az információs robbanás, amely napjaink legmeghatározóbb „élménye” (legnagyobb felfedezése és életformáló-átformáló AKCIÓJA) minden pozitív, előremutató tulajdonságával együtt is megemészthetetlen hatású az emberiség, s persze az építészek számára is. A vélt vagy valós etalonok olyan „up to date” dömpingje önt el valamennyiünket, hogy szelektív képességünk természetszerűen csődöt mondott. Hogy egy mindentudó gép-építész KORA köszönt-e ránk, avagy ennek ellenreakciójaként egy ún. „természetelvű” organikus szemlélet uralma elé nézünk, nem tudom (egyik jövőt sem vagyok képes félelem és fenntartás nélkül elfogadni, hiszen az

elsőből egy alig emberi robot-falanszter „hideget” érzek kiáramlani, a másodikban pedig perelhetetlen anakronizmusok működnek).

Nekünk magyar építésznek azonban nem ezek a nagy „kérdőjelek” legnagyobb problémáink, hanem az, hogy részei tudunk-e maradni a Világ és Európa építészetének olyan alkotó módon, ahogyan azt Hild, Ybl, Hauszmann, Lechner, Lajta, Kozma, Molnár Farkas és még sokan mások - szerencsésebb korban születettek - tenni tudták!?

Az építészet a NEMZET, az ORSZÁG kultúrájának szerves, elválaszthatatlan része, életminőség formáló ERŐ, ENERGIATEREMTŐ és energiapusztító cselekedetek materializálódása. Ha az építészet FONTOS nemzetnek, társadalomnak, gazdaságnak, politikának, úgy az jó is lesz! Ha nem, elsilányul, s követő habitusú provincializmusba fullad! Sajnos azt hiszem, most éppen ebbe az irányba haladunk. Bár ne lenne igazam!

Budapest, 1997. július 15.

Dr. Finta József
építész
c. egyetemi tanár
az MTA r. tagja